

Een kijkje in de keuken van het Forum Standaardisatie

'Standaardisatie is tot nu toe een probleem zonder eigenaar'

Het kabinet streeft naar een verbetering van de overheidsdienstverlening en naar administratieve lastenverlichting. Standaardisatie is daar een voorwaarde voor. Daarom heeft het kabinet in 2006 besloten tot de instelling van een adviesorgaan: het College en Forum Standaardisatie (zie kader) om de digitale samenwerking (interoperabiliteit) tussen bedrijven, burgers en overheden te bevorderen. De nadruk ligt op standaardisatie, waarbij simpelweg een afspraak moet komen tussen deze partijen hoe de berichten eruit gaan zien. "Het is tot nu toe een probleem zonder eigenaar, oftewel; niemand voelt zich 'probleemeigenaar'", zegt Nico Westpalm van Hoorn, in het dagelijks leven Chief Information Officer (CIO) van het Havenbedrijf Rotterdam en voorzitter van het Forum Standaardisatie.

Het Forum behartigt het 'probleem zonder eigenaar' en adviseert de overheid hoe men tot standaarden komt en welke (open) standaarden daarvoor in aanmerking komen. Het Forum concentreert zich vooral op (open) standaarden en niet op open source software. "Dat is toch vooral een bedrijfseconomische afweging", vindt de voorzitter. "Het is in mijn ogen altijd goed als er meer keuzevrijheid is en minder vendor lock-in, maar ik betwijfel of open source software geheel de rol van bedrijfseigen software over kan nemen."

In ieder geval vormt het bevorderen van interoperabiliteit de kerngedachte binnen het Forum. Nico is ervan overtuigd dat (open) standaarden daaraan een belangrijke bijdrage kunnen leveren.

Advies Heemskerck

Het Forum kijkt heel genuanceerd naar (open) standaarden. "Pas het gebruik ervan verstandig en pragmatisch toe en kijk ook verder naar standaarden die 'minder open zijn', maar wel een aanzienlijke bijdrage leveren aan een betere dienstverlening en lastenverlichting. Want dat is altijd de primaire doelstelling", zegt Nico. "Commerciële standaarden als .pdf en .doc moet je niet per definitie buiten sluiten. Een PDF-bestand voldoet bijvoorbeeld niet aan de strikte definitie van 'open', maar realiseert in de

praktijk wel een grote mate van interoperabiliteit. En dat is het doel."

Het lijkt er op dat staatssecretaris Heemkerk dit advies in zijn actieplan 'Nederland Open in Verbinding' niet geheel gevolgd heeft. Het actieplan zet immers meteen een stevige doelstelling in met het gebruik van open source en open standaarden, waarin zelfs met ODF al gekozen lijkt te zijn voor de definitieve standaard?

"Dat lijkt misschien zo, maar in de praktijk werkt dit niet helemaal zo", antwoordt Nico. "De politiek moet altijd met een duidelijke boodschap naar buiten komen. Men zet daarvoor een stevige doelstelling in, maar gaat het vervolgens pragmatisch uitwerken. In die context heb ik ook waardering voor Heemkerk. Hij heeft lef door specifiek voor een richting te kiezen."

Op nul beginnen

Er is een verschil tussen de politieke wens om 'de wereld te verbeteren' en de werkelijkheid van alle dag. Het Forum opereert in dat spanningsveld. "In onze visie staat het adresseren van het probleem rondom interoperabiliteit bovenaan het prioriteitenlijstje. Interoperabiliteit leidt tot afspraken tussen partijen, zoals overheid en bedrijfsleven. Op grond van die afspraken kijk je verder naar de keuze van de standaarden", legt Nico verder uit. Op dit moment geeft het Forum advies over hoe binnen de overheid en het bedrijfsleven 'elektronisch factureren' ontwikkeld kan worden. Dit betekent een aanzienlijke kostenbesparing. "Dan praat je al snel over een besparing van enkele euro's per factuur. We zijn aan het kijken welke standaarden hiervoor het beste aansluiten en geven daar advies over. Als de keuze voor de standaard gemaakt is, kan een leverancier als Centric dat vervolgens meenemen in de ontwikkeling van haar softwarepakketten."

Sectoren

Het proces rondom standaardisatie is niet nieuw. Her en der zijn instanties al een tijdje bezig met de inzet van open standaarden. Het Elektronisch Patiënten Dossier is daar een voorbeeld van. "Toch zie ik te weinig aandacht voor interoperabiliteit", benadrukt Nico. "Het betreft afspraken die per definitie over organisaties heen gaan en dus voelt niemand zich probleemeigenaar en het probleem wordt nog te weinig gezamenlijk gedeeld." Hierin zou volgens de voorzitter het creëren van een standaardisatieorgaan per sector een belangrijke rol kunnen spelen. In de medische sector is bijvoorbeeld het NICTIZ (Nationaal Instituut voor ICT in de Zorg) actief. "Haar doelstelling is helder: het creëren van een Elektronisch Patiënten Dossier met een infrastructuur om veilig berichtenverkeer mogelijk te maken. Elke maatschappelijke sector zou zo'n soort standaardisatieorgaan moeten krijgen. Belangrijke vragen daarbij zijn: Welke partijen dienen we aan tafel te krijgen?, Welke standaarden gaan we gebruiken? Hoe gaan we de infrastructuur vormgeven?"

Terrein winnen

Het Forum gaat in de loop van 2008, op verzoek van staatssecretaris Heemkerk, een lijst van standaarden

opstellen die voor de overheid moeten gaan gelden.

"We kijken hierbij ook naar het buitenland", zegt Nico. "Denemarken is bijvoorbeeld een land dat op dit gebied sterk voorop loopt."

Over de toepassing van ODF heeft het Forum reeds een advies uitgebracht, al zal de feitelijke implementatie nog wel enige tijd in beslag nemen. "Ik voorzie ook niet zomaar een uitbanning van de .doc's en .pdf's. Bedrijven en burgers sturen nog altijd Word-bestanden naar elkaar. Er zullen dus meerdere standaarden naast elkaar blijven bestaan. Wel valt te begrijpen dat de overheid af wil van de afhankelijkheidspositie van partijen als Microsoft, maar bedrijven en overheids-organisaties zullen bij het wikkelen van alternatieven ook een kostenafweging maken."

Tot slot concludeert Nico dat open source software geleidelijk terrein wint. Het zal in zijn ogen echter nooit dé alleenheerser worden. "Ik voorzie dat open source software ingebed zal worden in producten van partijen als Centric. Uiteindelijk zul je daarmee bij beheersbare open source uitkomen, waarbij grote leveranciers stabiliteit aan de 'open omgeving' toevoegen. Ze moeten ook wel. Als je als grote leverancier niet meegaat, prijs je jezelf op termijn uit de markt."

College Standaardisatie

In het College Standaardisatie zitten veertien top-ambtenaren van verschillende overheidsorganisaties die betrokken zijn bij de uitvoering van beleid. Het College wordt bijgestaan door het Forum Standaardisatie waarin vertegenwoordigers zitten van de overheid, het bedrijfsleven en de wetenschap. Het College doet aanbevelingen aan ministers op basis van het onderzoek en advies van het Forum. Elk lid van het College zorgt er voor dat zijn ministerie of organisatie op de hoogte is van de aanbevelingen van het College en deze ook uitvoert. Het College komt twee keer per jaar bij elkaar.

Forum Standaardisatie

Het Forum Standaardisatie, dat ongeveer tien keer per jaar bij elkaar komt, is de denktank van het College Standaardisatie. Het adviseert het College gevraagd en ongevraagd over hoe het gebruik van open standaarden in de elektronische informatie-uitwisseling tussen overheden onderling en tussen de overheid, bedrijven en burgers te bevorderen. Zij scheppen een overzicht van beschikbare en in ontwikkeling zijnde standaarden en monitoren het gebruik daarvan.

Daarbij ontwikkelen zij onder meer een kader dat richting geeft aan de bevordering van interoperabiliteit en doen zij voorstellen voor het gebruik van open en internationale standaarden. Ook leveren zij een inbreng voor het Nederlandse standpunt ten aanzien van internationale ontwikkelingen op het gebied van standaardisatie en geven zij aan waar synergie tot efficiëntie leidt. College en Forum worden ondersteund door het Bureau Forum Standaardisatie. Het bureau is onderdeel van de gemeenschappelijke beheerorganisatie GBO.Overheid.